

การศึกษาเปรียบเทียบอักขระเลขยันต์ที่ปรากฏในคติศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู และพระพุทธศาสนาในสังคมไทย

A Comparative Study of Yantra Characters in Brahmanism- Hinduism and Buddhism Thai Society

¹พระเพียร ฐานธมโม (ข้าใบ) ²คงสฤษฏ์ แพงทรัพย์

¹Phra Phian Thānathammo (Khambai) ²Khongsaris Pangthrap

^{1,2}คณะพุทธศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^{1,2}Faculty of Buddhism, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

¹Corresponding author, e-mail: phradanggnad@gmail.com

Received December 25, 2025; Revised December 28, 2025; Accepted: April 24, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาคติความเชื่อเรื่องอักขระเลขยันต์ที่ปรากฏในศาสนาพราหมณ์-ฮินดูในสังคมไทย 2) เพื่อศึกษาคติความเชื่อเรื่องอักขระเลขยันต์ที่ปรากฏในพระพุทธศาสนาในสังคมไทย และ 3) เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบความเหมือนและแตกต่างคติความเชื่อเรื่องอักขระเลขยันต์ที่ปรากฏศาสนาพราหมณ์-ฮินดูและในพระพุทธศาสนาในสังคมไทย งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากพระไตรปิฎก คัมภีร์ศาสนาฮินดู งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผลการศึกษาพบว่า 1. อักขระเลขยันต์ในศาสนาพราหมณ์-ฮินดูมีรากฐานจากความเชื่อเรื่องเทพเจ้า พลังศักดิ์สิทธิ์ และเวทมนตร์ อักขระเลขยันต์ที่นิยมใช้คืออักษรเทวนาครี หรืออักษรสันสกฤตโบราณ การใช้อักขระเลขยันต์ในสังคมไทยผ่านพิธีพราหมณ์ราชสำนักและพิธีกรรมพื้นบ้าน อักขระเลขยันต์เหล่านี้ถูกดัดแปลงเป็นอักษรขอมไทย หรืออักษรขอมโบราณ นำมาใช้ในการลงยันต์ผ้ายันต์ ยันต์วัดมุงคล ยันต์สัก และยันต์ในพิธีเสริมบารมี 2. คติเรื่องอักขระเลขยันต์ในพระพุทธศาสนาเกิดจากการรับอิทธิพลศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู แล้วผสมกับพุทธมหายานและพุทธเถรวาท เชื่อว่าอักขระยันต์สามารถป้องกันภัย เสริมสิริมงคล และขจัดอัปมงคล โดยมีพุทธคุณ เป็นศูนย์กลาง ลักษณะและประเภทของอักขระเลขยันต์ นิยมใช้อักษรขอมโบราณ 3. แม้คติความเชื่อเรื่องอักขระเลขยันต์ในสังคมไทยจะรับอิทธิพลจากศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และพระพุทธศาสนา แต่มีการปรับบริบทและความหมายให้สอดคล้องกับโครงสร้างศาสนาและสังคมไทยอย่างกลมกลืน ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู เน้นพลังจากเทพและสัญลักษณ์ศักดิ์สิทธิ์ ส่วนพระพุทธศาสนา เน้นพลังแห่งพุทธคุณและการปลุกเสกเพื่อเสริมสมาธิ สติ และปัญญา ในทางวัฒนธรรมร่วมสมัย เลขยันต์ทั้ง 2 สายถูกผสมผสานจนเกิดเป็นคติความเชื่อแบบไทยที่ไม่แบ่งแยกชัดเจน และยังคงสืบทอดในพิธีกรรม ความเชื่อพื้นบ้าน และความศรัทธาของผู้คนร่วมสมัย

คำสำคัญ: พระพุทธศาสนา; ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู; อักขระเลขยันต์

Abstract

This research article has objectives: 1) to study of yantra characters in Brahmanism–Hinduism in Thai society, 2) to study of yantra characters in Buddhism in Thai society and 3) to compare of yantra characters in Brahmanism–Hinduism and Buddhism in Thai society. This research employed a qualitative methodology, gathering data from the Tripitaka, Hindu scriptures, related research, and interviews with experts in the field. In the research, it was clearly found that 1. yantra characters in Brahman-Hinduism are based on beliefs in deities, sacred powers, and magical rituals. The characters traditionally used are Devanagari or ancient Sanskrit scripts. In Thai society, these yantra characters have been adapted through Brahmanic royal court ceremonies and local folk rituals, often transcribed into ancient Khmer script or Thai-Khmer script. They are commonly used in yantra cloths, sacred objects, tattoo yantras, and rituals for enhancing prestige and fortune. 2. Buddhist beliefs concerning yantra characters in Thailand have been influenced by Brahman-Hinduism, then integrated with Mahayana and Theravāda Buddhist traditions. These beliefs hold that yantras possess the power to protect from harm, bestow auspiciousness, and dispel misfortunes, with the core focus placed on the sacred qualities (buddha-guṇa) of the Buddha, the Dhamma, and the Sangha. The scripts commonly used for Buddhist yantras are ancient Khmer characters. 3. The beliefs about yantra characters in Thai society were influenced by both Brahman-Hinduism and Buddhism, their meanings and contexts have been adapted to harmonize with the structure of Thai religion and society. Brahman-Hindu beliefs emphasize divine power and sacred symbols, while Buddhist beliefs focus on the sacred qualities of the Buddha and the act of consecration to enhance mindfulness, concentration, and wisdom. In contemporary Thai culture, these two traditions have blended to form an integrated belief system where distinctions are no longer clearly demarcated, and these practices continue to be passed down through rituals, folk beliefs, and contemporary faith expressions.

Keywords: Buddhism; Brahmanism-Hinduism; Yantra Characters

บทนำ

ตามประวัติศาสตร์มีการกล่าวถึง เรื่องเลขยันต์ว่ามีอิทธิพลในวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมไทย ตั้งแต่ชาวบ้านถึงระดับชาติดังที่ปรากฏในปัจจุบัน อย่างไรก็ตามเลขยันต์ไทยถูกจัดเข้าเป็นแขนงหนึ่งของวิชา “ไสยศาสตร์” ซึ่งมีความหมายเชิงลบ นักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนา ได้ให้ความหมายของไสยศาสตร์ว่า เป็นศาสตร์แห่งการหลบลี้หนีภัยเป็นเดียรัจฉานวิชาตรงข้ามกับพุทธคือผู้ตื่น การตีความแบบนี้คงเนื่องมาจากคำว่าไสยศาสตร์มีที่มาจากภาษาสันสกฤตว่า “ไสวศาสตร์ (ไสว+ศาสตร์) ซึ่งแปลว่าศาสตร์หรือวิชาการที่เกี่ยวกับพระศิวะ ซึ่งตรงกับเนื้อหาของลัทธิไสยศาสตร์ ลัทธิที่เกี่ยวกับ

การใช้เวทมนต์คาถาในอินเดียลัทธินี้นับถือว่าคิเวเป็นพระเจ้าสูงสุด ซึ่งเรียกว่า “ไศวะ” จึงถือว่าเป็นวิชาของต่างศาสนา ดังที่ พอ.ปิ่น มุทุกันต์ ได้ให้นิยามศัพท์ คำว่าไสยศาสตร์ว่า “ไสยศาสตร์คือความรู้ว่าด้วยการปลุกเสกให้ขลัง วิชาไสยศาสตร์เป็นความรู้นอกศาสนา (เอก นาครทรรพ, 2560) ยันต์ หรือเลขยันต์ คือระบบการเขียนอักขระ ตัวหนังสือ ตัวเลข หรือภาพสัญลักษณ์ บรรจุภายใน หรือภายนอกกรอบที่เป็นรูปทรงเรขาคณิต มีหลักฐานเกี่ยวกับระบบเลขยันต์ที่เก่าแก่ในช่วงสุโขทัยและ อยุธยา เช่นจารึกลานเงินอักษรขอม พบที่พระเจดีย์วัดบรมธาตุกำแพงเพชร กล่าวถึง “ตัวเทาะว” อักขระโบราณที่จัดว่าเป็นอักขระยันต์ที่เก่าแก่ที่สุดแบบหนึ่งของไทย (ณัฐธัญ มณีนรัตน์, 2551)

ในสมัยที่พระพุทธองค์ยังคงมีพระชนม์ชีพ แนวคิดเรื่องอักขระเลขยันต์เป็นสิ่งที่พระองค์ทรงห้ามและจัดเป็นเดรัจฉานวิชา คือ ความรู้ที่ขวาง ต่อการบรรลุมรรคผลและพระนิพพาน เพราะเป็นวิชา ที่ทำให้หมกมุ่น เพลิดเพลิน ยึดติด ทำให้ ลุ่มหลงมกมาย ไม่ใช่ปัญญา ไม่ใช่เหตุผล อันเป็นเหตุให้ เสียเวลา ไม่ประกอบภารกิจ หน้าที่ อันพึงกระทำตามพระธรรมวินัย ทำให้ผู้คนลุ่มหลงมกมาย ไม่เป็นอันปฏิบัติกิจหน้าที่หรือ ประกอบการตามเหตุผลโดยเฉพาะตัวพระภิกษุ ก็จะขวางกั้นชั้นถ่วงตนเองไม่ให้มีกำลังและเวลาที่จะบำเพ็ญสมณธรรม การงดเว้นจากการเลี้ยงชีพด้วยดีรัจฉานวิชา เป็นศีลของภิกษุตามหลักมหาศีล (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 9 ข้อที่ 11-25 หน้าที่ 11-25, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) แต่ครั้งเมื่อกาลเวลาผ่านไปหลังจากการสังคายนาในครั้งที่ 3 แล้ว พระพุทธศาสนาในอินเดียเสื่อมลง และต่อมาได้ไปประดิษฐานในศรีลังกา ศาสนาพุทธกับพราหมณ์ในอินเดียสมัยนั้น ได้ผสมผสานกันมาจนมีเจ้าลัทธิตันตระ (ลัทธิพุทธศาสนาอันเกี่ยวกับการใช้คาถาอาคม) เกิดขึ้นอีกลัทธิหนึ่งจากหลายลัทธิที่อุบัติขึ้นในขณะนั้น มีทำนองเช่นกับศาสนาพราหมณ์ คือเลื่อมใสในลัทธิไสยศาสตร์ มีการใช้เวทมนต์คาถาเป่าพ่นคาถาปลุกเสก และลงเลขยันต์ประกอบอาถรรพ์ต่าง และเชื่อในไสยศาสตร์ตลอดจนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ ตามคตินิยมของพวกพราหมณ์ พระราชพงศาวดารช่วงปลายสมัยอยุธยา ยังแสดงให้เห็นว่าพระมหากษัตริย์ทรงอุปถัมภ์และ ให้ความสำคัญต่อศาสนาฮินดูมาก เช่น รัชสมัยพระเจ้าปราสาททองทรงมีรับสั่งให้สร้างเทวสถาน รวมทั้งชื่อของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช มีที่มาจากชื่อของพระนารายณ์ เทพองค์สำคัญของฮินดู (สนั่น ปรารค์ทอง, 2534)

ศาสนาฮินดูจึงมีบทบาทสำคัญเป็นอย่างยิ่งในราชสำนัก โดยมีความเกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์อย่างเห็นได้ชัดอันสะท้อนอยู่ในพระนามาภิไธยของกษัตริย์อยุธยาหลายพระองค์ และความนิยมในการมีพราหมณ์ โหราจารย์ประจำราชสำนัก เพื่อเป็นที่ปรึกษาในการประกอบพระราชพิธีต่างๆ ศาสนาฮินดูยังส่งอิทธิพลไปถึงงานวรรณกรรมสมัยอยุธยา ซึ่งมักขึ้นต้นด้วยบทสวดสรรเสริญเทพเจ้าฮินดูทั้งสามพระองค์ คือ พระนารายณ์ พระศิวะ และพระพรหม ตามที่ได้กล่าวถึงมาแล้ว อักษรธรรม อักษรขอม และอักษรไทยน้อย เป็นมรดกทางปัญญาที่บรรพบุรุษผู้เป็นปราชญ์ของเราได้ ประดิษฐ์ขึ้นหรือปรีวรตมา จากอักษรเทวนาครี ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในอักษรธรรมอีสาน ให้พึงเข้าใจว่า หนังสืออักษรวิธีขอมไทยเล่มนี้ อาจารย์สวิง บุญเจิม ไม่ต้องการทำความเข้าใจกับ ประวัติศาสตร์ แต่ต้องการให้รู้ให้อ่านอักษรขอมได้ และให้สามารถหาความรู้ได้จากอักษรขอม ที่บรรพบุรุษได้จารไว้ในใบลาน เก็บไว้ตามตู้ในวัดต่างๆ เท่านั้น และอักษรขอมในที่นี้ก็คือ อักษรขอมไทย ที่ใช้กันในสมัยสุโขทัย อยุธยา และรัตนโกสินทร์ ผสมผสานกัน ไม่ใช้อักษรขอมเขมรที่ใช้ในภาษาเขมร (สวิง บุญเจิม, 2548)

จากข้อมูลเกี่ยวกับอักขระเลขยันต์และการอธิบายตามหลักการศาสนาพราหมณ์-ฮินดูและพระพุทธศาสนาเถรวาทนั้นทำให้เห็นถึงความสอดคล้องกันในประเด็นที่เกี่ยวกับที่มาการถ่ายทอดคำ

สอนที่มีลักษณะเป็นมุขปาฐะในเบื้องต้น ต่อมามีการบันทึกลงเป็นลายลักษณ์อักษรที่ชัดเจน แต่มีความแตกต่างกันตรงที่ผู้บันทึก ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู มีพราหมณ์เป็นผู้บันทึกคำสอน ที่เรียกว่าพระเวท ทำให้มีการบันทึกบทบัญญัติไว้ในพระเวทว่า พวกพราหมณ์เท่านั้นที่มีสิทธิ์ที่จะศึกษาพระเวทอันเป็นการกีดกันบุคคลในวรรณะอื่นๆ แต่ในทางพระพุทธศาสนาเถรวาท เมื่อมีการบันทึกคำสอนของพระพุทธเจ้าแล้ว ได้มีการเผยแพร่ไปในดินแดนต่างๆ ทำให้มีการบันทึกคำสอนเป็นภาษาของตนสำหรับในประเทศไทยในอดีตได้รับอิทธิพลทางพระพุทธศาสนาส่วนหนึ่งมาจากขอม จึงทำให้อักขระเลขลงย่นยังคงเป็นภาษาขอมเป็นส่วนใหญ่ วัตถุประสงค์ของอักขระเลขลงย่นต์ ที่มีพระเวทในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ในอถรรวเวท มีเนื้อหาเกี่ยวกับไสยศาสตร์คาถาอาคม และมนต์ลี้ลับศักดิ์สิทธิ์สำหรับใช้ร้ายแก่เสนียดจัญไรนำสวัสดิมงคลมาสู่ตน เรียก เกษขานี และใช้เพื่อทำลายศัตรูหรือทำให้เกิดผลร้ายแก่ศัตรูเรียก อภิฆาน อักขระเลขลงย่นต์ไทยมีเจตนาสร้างขึ้นเพื่อรองรับคำสอนในพระพุทธศาสนา ถือว่าอักขระเลขลงย่นต์ไทยคือภูมิปัญญาที่สูงค่าที่บรรพบุรุษผู้เป็นปราชญ์ได้ประดิษฐ์และมอบไว้ในบวรพุทธศาสนา การนับถือไสยศาสตร์อย่างมกมายเป็นพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ของชาวพุทธ อย่างไรก็ตามมีความเป็นไปได้ว่า การนำเอาความเชื่อเรื่องอักขระเลขลงย่นต์ไปสัมพันธ์กับเรื่องอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ก็เพื่อต้องการรักษาสัจตถะสำคัญบางอย่างเอาไว้ไม่ให้สูญหาย อย่างน้อยในเวลาต่อมาหากมีผู้ที่สนใจศึกษาก็อาจจะได้พบปรัชญาเหล่านั้น อีกทั้งตราบใดที่ยังมีผู้ยึดถือปฏิบัติอยู่สิ่งนั้นก็คงจะอยู่เช่นกัน จะสามารถทำให้เราเข้าใจถึงพัฒนาการและสาระสำคัญอันเป็นแก่นแท้ของพระพุทธศาสนาได้ ผู้วิจัยจึงสนใจในศึกษาเปรียบเทียบ ความเหมือนกันและความแตกต่างกันของ คติอักขระเลขลงย่นต์ที่ปรากฏในคติศาสนาพราหมณ์ – ฮินดูและพระพุทธศาสนาเถรวาท ซึ่งการวิจัยนี้เป็นประโยชน์ต่อการสืบทอดอักขระเลขลงย่นต์ของทั้งสองศาสนาต่อผู้ที่สนใจจะศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคติความเชื่อเรื่องอักขระเลขย่นต์ที่ปรากฏในศาสนาพราหมณ์-ฮินดูในสังคมไทย
2. เพื่อศึกษาคติความเชื่อเรื่องอักขระเลขย่นต์ที่ปรากฏในพระพุทธศาสนาในสังคมไทย
3. เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบความเหมือนและแตกต่างคติความเชื่อเรื่องอักขระเลขย่นต์ที่ปรากฏศาสนาพราหมณ์-ฮินดูและในพระพุทธศาสนาในสังคมไทย

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลในการศึกษาเฉพาะกรณีด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dep Interview) จากพระสงฆ์นักวิชาการปราชญ์ชาวบ้านภูมิปัญญาท้องถิ่นผู้ประกอบการ และผู้เข้าร่วมพิธีในพื้นที่และอื่นๆ และรวบรวมข้อมูลในการศึกษาเฉพาะกรณีโดยจัดสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ที่เป็นนักวิชาการ และปราชญ์ท้องถิ่นที่เป็นที่ยอมรับของผู้คนมีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลจาก 2 แหล่งคือ

- 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับอักขระเลขลงย่นต์ในคติศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ที่ปรากฏในคัมภีร์ในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู เช่น คัมภีร์พระเวท เป็นต้น

ข้อมูลเกี่ยวกับอักขระเลขยันต์ในคติพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย

2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับอักขระเลขยันต์ในคติศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และพระพุทธศาสนา ได้แก่ หนังสือ ตำรา เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. กลุ่มบุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้จัดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยไว้ 2 กลุ่ม ดังนี้

1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเบื้องต้น ได้แก่ นักวิชาการชาวไทยทั้งบรรพชิต และคฤหัสถ์ ที่มีความรู้ในเรื่องอักขระเลขยันต์ในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และพระพุทธศาสนา โดยการสังเกตสนทนา และสัมภาษณ์ประกอบด้วย 2 กลุ่มบุคคล ได้แก่ กลุ่มชาวพุทธ 2) กลุ่มชาวฮินดู

2) กลุ่มบุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญเชิงลึก นอกจากนี้ผู้วิจัย ได้กำหนดกลุ่มตัวผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากการให้ตอบแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept Interview) จากบุคคลผู้ให้ข้อมูล สำคัญ (Key Information) ที่ทำการให้สัมภาษณ์จำนวน 15 รูป/คน

3. การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเป็นผู้รวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-deep Interview) มีขั้นตอนในการรวบรวมข้อมูลดังนี้

1) ในขั้นตอนการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญผู้วิจัยได้ดำเนินการคัดเลือก โดยวิธีการ แบบเฉพาะเจาะจงตามคุณสมบัติที่กำหนดและคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลต่อไปด้วยวิธีการบอกต่อแบบลูกโซ่หรือสโนว์บอล จากการแนะนำของของพระสงฆ์ และนักวิชาการ ตลอดจนผู้ให้ข้อมูล สำคัญที่ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ไปแล้วด้วย

2) การสร้างสัมพันธภาพและดำเนินการรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ติดต่อผู้ให้ข้อมูล สำคัญทางโทรศัพท์เพื่อเป็นการแนะนำตัวแจ้งวัตถุประสงค์ และขั้นตอนการศึกษาครั้งนี้ พอสังเขปก่อน และเมื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญยินยอมให้ข้อมูลด้วยวาจา แล้วจึงได้มีการนัดหมาย โดยให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นผู้เลือกวันเวลาสถานที่ในการสัมภาษณ์ จากนั้นผู้วิจัยจึงได้เดินทางไป ทำการสัมภาษณ์ตามที่ได้นัดหมายนั้นเมื่อไปถึงผู้วิจัยได้แนะนำตัวพูดคุยในประเด็นทั่วไป เพื่อให้เกิดบรรยากาศของความเป็นกันเองและเพื่อไม่ให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกิดความประหม่าจากนั้นจึงแจ้งวัตถุประสงค์ของการทำวิจัยอย่างเป็นทางการอีกครั้ง และขอบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ ไว้จากนั้นจึงสัมภาษณ์ ในประเด็นคำถามที่ตั้งไว้โดยเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก คือไม่มีลักษณะ ที่เป็นทางการค่อย ๆ สนทนาไปตามแต่ละประเด็นให้ครอบคลุมพร้อมกับการ สร้างความเป็นกันเอง กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญไปด้วย

3) มีการบันทึกเสียงขณะสนทนา และการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรไปพร้อมกันด้วย เพื่อเป็นการเก็บประเด็นสำคัญในการสัมภาษณ์

4) การสัมภาษณ์ในแต่ละครั้งจะมีลักษณะยืดหยุ่นไปตามข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แต่ผู้วิจัย จะพยายามควบคุมให้การสนทนาอยู่ในกรอบประเด็นการสัมภาษณ์ ที่กำหนดไว้ไม่ให้มีประเด็นใหม่เกิดขึ้นการสัมภาษณ์แต่ละครั้งใช้เวลาประมาณ 40-50 นาที ขึ้นอยู่กับความครบถ้วนของข้อมูล และครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และเมื่อสิ้นสุดการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการโทรศัพท์สัมภาษณ์ในกรณีที่ยังมีประเด็นใดที่อาจตกหล่นในภายหลัง

5) ถอดเทปการสัมภาษณ์แบบคำต่อคำหลักจากเสร็จสิ้นการสัมภาษณ์ ในแต่ละครั้ง โดยผู้วิจัยได้ทำการบันทึกข้อมูลทันทีหากมีข้อมูลที่ยังไม่ได้รับความชัดเจนผู้วิจัยจะทำการโทรศัพท์เพื่อทำการสัมภาษณ์ซ้ำ และนำความผิดพลาดนั้นไปแก้ไขในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญท่านอื่นต่อไป

6) นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

7) ในช่วงเวลาของการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้นำข้อมูล ที่ได้มาจากการสัมภาษณ์ไปขอรับคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อเป็นการยืนยันความตรงของข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured collection interview) ได้แก่ แบบสัมภาษณ์บุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) ที่ทำการให้สัมภาษณ์จำนวน 15 รูป/คน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นก่อนทำการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า(Data triangulation) คือการนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้องและน่าเชื่อถือจากแหล่งที่มา อย่างน้อย 3 แหล่ง คือข้อมูลที่ได้จาก (1) การเก็บรวบรวมข้อมูลความเชื่อที่เกี่ยวกับอักขระเลขยันต์ในศาสนาพราหมณ์-ฮินดูและพระพุทธศาสนาในสังคมไทย โดยศึกษาค้นคว้าจากพระไตรปิฎก คัมภีร์พระเวท และเอกสารงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง (2) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลที่มีบทบาทสำคัญและบุคคลที่ค้นคว้าให้ความเคารพนับถือ ตลอดถึงผู้ที่นับถือในศาสนาทั้ง 2 หลังจากตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงเชิงเนื้อหาของข้อมูลแล้วผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological analysis) เพื่อทำความเข้าใจกระบวนการหรือ อิทธิพลทางความเชื่อเกี่ยวกับอักขระเลขยันต์ในศาสนาพราหมณ์-ฮินดูและพระพุทธศาสนาในสังคมไทย

6. ขั้นตอนการรายงานผลการวิจัย หลังจากการสำรวจเอกสารงานวิจัย สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์สังเคราะห์เปรียบเทียบกับอักขระเลขยันต์ที่ปรากฏในคติศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และในพระพุทธศาสนาเถรวาทในสังคมไทย นำเสนอผลการวิจัยโดยวิธีพรรณนา

ผลการศึกษา

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 คติความเชื่อเรื่องอักขระเลขยันต์ที่ปรากฏในศาสนาพราหมณ์-ฮินดูในสังคมไทย พบว่า คติความเชื่อของศาสนาพราหมณ์-ฮินดูในสังคมไทย ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู มีอักขระเลขยันต์ที่เป็นสัญลักษณ์ คือ “” หมายถึง เทพเจ้า 3 พระองค์ โดยนำอักษรเทวนาครี ได้แก่ อ+อุ+มะ รวมเป็น “โอม” แทนพระตรีมูรติเทพ คือ อะ แทนพระศิวะ อุ แทน พระวิष्ณูหรือพระนารายณ์ ม แทน หรือ พระพรหม มีแนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติต้องมีความสัมพันธ์ เนื่องกันระหว่างหลักคำสอนการปฏิบัติและเทพเจ้าทั้ง 3 พระองค์ ที่เป็นผู้สร้าง, ผู้รักษาและผู้ทำลาย และนอกจากนี้ยังมีเครื่องหมาย “” สวัสดิกะ อันเป็นสัญลักษณ์ของพระพิฆเนศ เทพเจ้าแห่งศาสตร์และศิลป์ เทพเจ้าแห่งความสำเร็จ ความเจริญรุ่งเรือง คติความเชื่อในอำนาจศักดิ์สิทธิ์ของอักษร โอม ด้านการป้องกันอันตรายต่างๆ คือ มะ ได้แก่พระพรหมที่เป็นผู้สร้างสรรพสิ่งในโลกและจักรวาลนี้ คติความเชื่อด้านการรักษา คือ อักษร อุ คือพระวิष्ณูหรือพระนารายณ์ ที่จะอวตารมาเป็นปางต่างๆ เพื่อมาปกป้องรักษาสรรพสัตว์ให้รอดพ้นจากอันตราย เช่นอวตารมาเป็นพระรามเพื่อปราบทศกัณฐ์ที่ถือว่า

เป็นตัวแทนของความชั่วร้าย และในด้านอื่นๆ ดังที่กล่าวคือสัญลักษณ์สวัสดิกะ อันเป็นตัวแทนของพระพิฆเนศ เทพเจ้าแห่งศาสตร์และศิลป์ ความสำเร็จ เจริญรุ่งเรือง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 คติความเชื่อเรื่องอักขระเลขยันต์ที่ปรากฏในพระพุทธศาสนาในสังคมไทย พบว่า อักขระยันต์ในพระพุทธศาสนาในประเทศไทย อักขระเลขยันต์ คือ รอยเส้นที่ขีดขวางไปมาสำหรับลงคาถา ตาราว หรือลายเส้นเป็นตัวเลข อักขระ หรือรูปภาพที่เขียน สัก หรือแกะสลักลงบนแผ่นผ้า ผิวนั่ง ไม้ โลหะ เป็นต้น ถือว่าเป็นของที่มีอำนาจศักดิ์สิทธิ์ เป็นพิธีกรรมพิธีการของพระพุทธศาสนาแบบตันตระ ที่ไทยได้รับอิทธิพลมาจากขอมตามการเผยแพร่ของพระพุทธศาสนาแบบตันตระมาแต่โบราณ เนื่องด้วยอักขระขอม เป็นอักขระพราหมีรูปแบบหนึ่งที่ใช้เขียนภาษาบาลี, สันสกฤต ซึ่งเป็นคำสอนของพระพุทธศาสนา ดังปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา ตำรายา ตำราคาถาอาคม รูปยันต์ต่างๆ ทำให้อิทธิพลนี้ยังคงอยู่และได้รับการยอมรับจากสังคมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยมี พระภิกษุ หรือฆราวาสที่ทรงวิทยาคมเป็นผู้ถ่ายทอดหรือทำพิธีกรรมในการลงอักขระเลขยันต์ การเขียนอักขระเลขยันต์จึงนิยมใช้ภาษาขอมในการเขียนและสืบต่อกันไปตามแต่สำนักไหนจะดัดแปลงอย่างไร คติความเชื่อในอำนาจศักดิ์สิทธิ์ของอักขระเลขยันต์มีมาตั้งแต่สมัยอาณาจักรไทยโบราณ เช่น จารึกวัดพระบรมธาตุ จังหวัดกำแพงเพชรซึ่งสร้างในสมัยอาณาจักรสุโขทัยและในสมัยกรุงศรีอยุธยาปรากฏในตำราพิชัยสงครามและคัมภีร์โบราณของสำนักวัดประดู่ทรงธรรม คติความเชื่อในอำนาจศักดิ์สิทธิ์ของอักขระเลขยันต์มีมากมายตามความสามารถของเกจิอาจารย์ผู้ประสาทวิชาในอักขระเลขยันต์ คติความเชื่อในอำนาจศักดิ์สิทธิ์ทางด้านการป้องกันเช่น ยันต์ไตรสรณคมน์ ยันต์พระพุทธเจ้าห้าพระองค์พระญาติวงศ์ตากยราช เป็นต้น ด้านการรักษา เช่น ยันต์โสฬสมงคล ยันต์ตรีนิสิงเห ยันต์จตุโร เป็นต้น ด้านเมตตามหานิยมมีปรากฏยันต์ในคัมภีร์ปถมังกำเนิด ยันต์พิชัยสมบัติ บันดาลให้เกิดความมั่นคงเจริญรุ่งเรืองทางทรัพย์สินเงินทอง (ณัฐธัญ มณีรัตน์, 2553)

ในสังคมไทยปัจจุบันต้องยอมรับว่า แนวคิดเรื่องอักขระเลขยันต์มีการเปลี่ยนแปลงจากอดีตหรือโดยเฉพาะคติ แนวคิดในการประดิษฐ์สร้างสรรค์อักขระเลขยันต์ ดังที่ทราบในอดีตโบราณจารย์ท่านเขียนอักขระเลขยันต์โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เป็นกุศบายในการเข้าไปศึกษาธรรมหรือบทคัมภีร์อันเป็นแก่นแท้ของตัวอักษรที่ปรากฏในอักขระยันต์ ผู้ที่ศรัทธาเคารพนับถือจำต้องไปหาความหมายที่แท้จริงของอักขระเลขยันต์เหล่านั้นและนำหลักธรรมจากบทสวดที่ย่อเป็นอักขระยันต์มาพัฒนาตนเองให้มีความเจริญรุ่งเรืองทั้งทางโลกและทางธรรม เช่น ยันต์พระเจ้า 5 พระองค์ มีอักขระที่สำคัญคือ "นะ โม พุทธา ยะ" ซึ่งเป็นอักษรย่อที่มาจากชื่อของพระพุทธเจ้า 5 พระองค์ในอดีต นะ (Na) ย่อมาจาก พระกกุสันธพุทธเจ้า โม (Mo) ย่อมาจาก พระโกนาคมนพุทธเจ้า พุทธ (Phut) ย่อมาจาก พระพุทธเจ้าพระกัสสปะธา (Tha) ย่อมาจาก พระพุทธเจ้าพระโคตมะ พระพุทธเจ้าองค์ปัจจุบัน ยะ (Ya) ย่อมาจาก พระศรีอริยเมตไตรย พระพุทธเจ้าองค์ถัดไปในภัทรกัปนี้ อักขระยันต์เช่นนี้ประสงค์จะให้นำไปรำลึกนึกถึงหรือจดจำพระนามของพระพุทธเจ้าทั้ง 5 พระองค์ ในภัทรกัปนี้และเป็นการระลึกนึกถึงพระพุทธคุณ ความประสงค์เช่นนี้ถูกละเลยจากเกจิณาจารย์ผู้ถ่ายทอดหรือสักเสกเลขยันต์กลับไปเน้นที่อำนาจความศักดิ์สิทธิ์เป็นสำคัญจนกลายเป็นลักษณะของไสยศาสตร์ จึงเป็นเหตุผู้ที่เคารพนับถือในเรื่องนี้หลงทางไปจากอรรถและธรรม นอกจากนี้ด้วยความที่เกจิณาจารย์ที่มีทำการปลุกเสกอักขระเลขยันต์มีมากมายทั้งพระภิกษุและฆราวาสผู้รู้เรียนวิทยาคม ต่างพากันตั้งสำนักปลุก

เสกอักขระเลขยันต์เป็นของตนเอง จึงทำให้ทำให้มีสร้าสร้างสรรค์ ประดิษฐ์อักขระเลขยันต์เป็นของตนเอง เพื่อความแปลกใหม่หรือเพื่อความนำสมัยและเป็นที่ยอมรับของผู้ที่เคารพศรัทธา ดังที่ได้พบเห็นมากมาย ในปัจจุบัน จึงอาจกล่าวได้ว่าอักขระเลขยันต์ในทางพระพุทธศาสนามีลักษณะเป็นแนวคิดที่เป็นพัฒนาการนิยม (Progressivism) หากมองในด้านดีคือมีความหลากหลาย เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยแต่ หากมองในมุมกลับถ้าหากเปลี่ยนแปลงไปโดยละทิ้งแก่นแท้ดั้งเดิมของอักขระเลขยันต์ เน้นแต่อำนาจ ความศักดิ์สิทธิ์หรือความสวยงามนำสมัยสุดท้ายก็จะวกกลับไปสู่ความเป็นไสยศาสตร์เข้ามาแทนที่ พุทธศาสตร์ ()

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3. เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบความเหมือนและแตกต่างคติความเชื่อเรื่อง อักขระเลขยันต์ที่ปรากฏศาสนาพราหมณ์-ฮินดูและในพระพุทธศาสนาในสังคมไทย พบว่า ด้านความเป็นมาของอักขระเลขยันต์ในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู พระพุทธศาสนาเถรวาทในประเทศไทยมีความเหมือนโดยมีคัมภีร์อาถรรพเวทเป็นต้นกำเนิด มีแนวคิดจากการการใช้สัญลักษณ์และคำอธิษฐานเพื่อเสริมพลังและคุ้มครองจากสิ่งชั่วร้ายหรือภัยต่างๆ โดย พระพุทธศาสนาในประเทศไทยได้รับอิทธิพลจากศาสนาพราหมณ์-ฮินดู การใช้สัญลักษณ์และคาถาก็ถูกนำมาปรับใช้ในพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะ ในด้านพิธีกรรมและการเสริมสิริมงคล คุ้มครองป้องกันรักษา ส่วนความแตกต่างคือในศาสนา พราหมณ์-ฮินดู มีพราหมณ์ เป็นผู้ประกอบพิธีและร่ายมนต์สรรเสริญ กล่าวคาถาใช้ภาษาสันสกฤตในการ จดจารบันทึก ส่วนในพระพุทธศาสนาในประเทศไทยมีพระสงฆ์ หรือฆราวาส ที่ทรงวิทยาคม หรือได้รับการถ่ายทอดวิทยาคม เป็นผู้ประกอบพิธี ใช้ภาษาไทยโบราณ หรือภาษาขอม ในการ จดจาร บันทึก

ด้านคติความเชื่อในอำนาจศักดิ์สิทธิ์ของอักขระเลขยันต์ ศาสนาพราหมณ์-ฮินดูและ พระพุทธศาสนาเถรวาทในประเทศไทย มีคติความเชื่อที่เหมือนกันคือ ทางด้านการป้องกันอันตราย ต่างๆ (อักขร ม พระพรหม) ทางด้านการรักษา อักขร อุ พระวิษณุหรือพระนารายณ์ ทางด้านสวัสดิมงคล ความสำเร็จ มีเครื่องหมาย สวัสดิกะ (พระพิฆเนศ) มีการย่อพระนามของเทพเจ้าสำคัญในศาสนา รวมเป็นอักขรคำว่า โอม (อะ อุ มะ) เป็นต้น ในส่วนของพระพุทธศาสนาในประเทศไทย มีคติความเชื่อในอำนาจศักดิ์สิทธิ์ของอักขระเลขยันต์ ทางด้านการป้องกันอันตรายต่างๆ เช่น ยันต์ไตรสรณคมน์ (พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์) ทางด้านการรักษา ยันต์โสฬสมงคล (มงคล 16 ประการ ทางด้าน สวัสดิมงคล ยันต์พิชัยสมบัติ ยันต์แม่โพสพ เป็นต้น มีการย่อพระนามขอพระพุทธเจ้ามาเป็นอักขระ เลขยันต์ ยันต์พระเจ้า 5 พระองค์ (นะ โม พุท ธา ยะ) ในส่วนของความแตกต่างกันคือศาสนา พราหมณ์-ฮินดู ใช้อักขระที่สื่อถึงพระเจ้าหรือเทวดาผู้สูงสุดโดยตรง โอม (อะ อุ มะ) ทำให้มีอำนาจ ศักดิ์สิทธิ์ในพระพุทธศาสนาในประเทศไทยเป็นอักขระเลขยันต์ที่ใช้ส่วนมากเป็นคำย่อของคำสอนหรือ บท สวดมนต์ เช่น คำย่อของบทสวด เช่น (อ สั วิ สุ โล อะ ปุ สะ พุ ภา) (คำย่อของบทสรรเสริญพระ พุทธคุณ) เป็นต้น

ด้านการนำอักขระเลขยันต์ที่ปรากฏในคติของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และพระพุทธศาสนาใน สังคมไทยไปใช้ในการพัฒนาตนเองและสังคม ความเหมือนกันก็คือต่างมีเป้าหมายที่ปรารถนา ความสุขสงบ สันติและเจริญรุ่งเรืองให้แก่ตนเองและสังคม ศาสนาพราหมณ์มีเทพเจ้าผู้ทรงไว้ซึ่งคุณ งามความดี ผู้รักษา (พระวิษณุหรือพระนารายณ์) เป็นผู้บันดาล พระพุทธศาสนาก็มีโบราณจารย์ ผู้ ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ และทรงไว้ซึ่งคุณงามความดี เป็นผู้ถ่ายทอดอักขระเลขยันต์ มีข้อกำหนดใน

อำนาจศักดิ์สิทธิ์ของอักขระเลขยันต์ที่จะนำไปเคารพบูชาเป็นแบบอย่าง ในส่วนของความแตกต่างคือ ในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ความดีงามหรือความสุข สงบสันติ เกิดจากการบันดาลของเทพเจ้า เมื่อมีความเดือดร้อน วุ่นวาย เทพเจ้าจะอวตารมาปราบ ซึ่งต่างจากพระพุทธศาสนาที่มีคติว่า ชีวิตและสังคมจะสงบสุข สันติ เจริญรุ่งเรืองเกิดจากคุณธรรมและการปฏิบัติตนของผู้คนในสังคม อักขระเลขยันต์จะเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนของผู้นับถือให้มีความเจริญรุ่งเรืองในทุกๆ ด้าน

อภิปรายผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อ 1 พบว่า ในสังคมไทยความเชื่อเรื่องอักขระเลขยันต์ที่ปรากฏในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู มีมาช้านานและยังคงบทบาทในสังคมไทยเหมือนครั้งในอดีต ดังเช่นเราจะเห็นพราหมณ์ในพระราชพิธีหลวงหรือ เทวสถานของศาสนาพราหมณ์-ฮินดูในที่ต่างๆ แนวทางการการปฏิบัติหรือการแสดงออกซึ่งความเคารพนับถือต่อเทพเจ้าผู้สูงสุดยังคงเป็นเช่นเดิมไม่มีการเปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะเป็นอักขระเลขยันต์หรือสัญลักษณ์ที่ปรากฏอันแสดงถึงอำนาจ อำนาจศักดิ์สิทธิ์ขององค์เทพหรือแม้แต่การนำอักขระเหล่านั้นไปเคารพบูชาจะมีเพียงแต่ในเทวสถานหรือมีปรากฏบนภาพวาดหรือรูปปั้นขององค์เทพเท่านั้น สอดคล้องกับ Koller ที่เสนอว่า หากจะนำไปเคารพสักการะในบ้านเรือน อาคารที่อยู่อาศัยของศาสนิกผู้เคารพเลื่อมใสก็จะมีการจัดแทนบูชาอย่างเหมาะสม อักขระเลขยันต์หรือสัญลักษณ์เหล่านี้จะไม่มีการนำไปติดไว้ในที่อื่นอันไม่เหมาะสมหรือสักตามร่างกาย ทั้งนี้เพราะถือว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นการไม่เคารพต่อองค์เทพ ในส่วนของพราหมณ์หรือวรรณะพราหมณ์ผู้ประกอบพิธีผู้เป็นหัวหน้าตามวรรณะก็มีหลักการยึดถือปฏิบัติโดยการสืบเชื้อสายดังเช่นอดีต (Koller, 2002) แม้เวลาจะล่วงผ่านมาหลายพันปีก็ยังคงไม่มีการเปลี่ยนแปลง จึงอาจจะนับได้ว่าในสังคมไทยแนวคิดเรื่องอักขระเลขยันต์ของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู จัดอยู่ในกลุ่มอนุรักษนิยม (Conservative) ทั้งแนวทางความเชื่อและการยึดถือปฏิบัติของศาสนิก

วัตถุประสงค์ข้อ 2 อักขระเลขยันต์มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เป็นกุศบายในการเข้าไปศึกษาธรรมหรือบทคมภีร์อันเป็นแก่นแท้ของตัวอักษรที่ปรากฏในอักขระยันต์ ผู้ที่ศรัทธาเคารพนับถือจำต้องไปหาความหมายที่แท้จริงของอักขระเลขยันต์เหล่านั้นและนำหลักธรรมจากบทสวดที่ย่อเป็นอักขระยันต์มาพัฒนาตนเองให้มีความเจริญรุ่งเรืองทั้งทางโลกและทางธรรม สอดคล้องกับพระพิฆณุพล สุวณฺฐโรโป (รูปทอง) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาหลักพุทธธรรมและคุณค่าที่ปรากฏในยันต์เทียนล้านนา: กรณีศึกษาเฉพาะในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง” จากการศึกษาวิจัยพบว่า ยันต์เทียนมีคุณค่าต่อประวัติศาสตร์ สังคม ศาสนา จิตใจ และอักขระภาษา โดยยันต์เทียนอยู่ในฐานะเป็นเครื่องบูชา ในฐานะภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ในฐานะกุศโลบาย ในการเผยแพร่ธรรม เป็นเครื่องอนุเคราะห์ชาวบ้าน เป็นพิธีกรรมความเชื่อของท้องถิ่นและพบว่ายันต์เทียนล้านนามีหลักพุทธธรรมปรากฏอยู่มากมาย เช่น ไตรสรณะคัมภีร์ ไตรลักษณ์ อริยสัจ 4 ฯลฯ (พระพิฆณุพล สุวณฺฐโรโป (รูปทอง), 2551)

วัตถุประสงค์ข้อ 3 ด้านการนำอักขระเลขยันต์ที่ปรากฏในคติของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และพระพุทธศาสนาในสังคมไทยไปใช้ในการพัฒนาตนเองและสังคม ความเหมือนกันก็คือต่างมีเป้าหมายที่ปรารถนาความสุขสงบ สันติและเจริญรุ่งเรืองให้แก่ตนเองและสังคม สอดคล้องกับณัฐธัญ มณีรัตน์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “อิทธิพลของพุทธศาสนamahayanaที่มีต่อระบบยันต์ในประเทศไทย” พบว่าเลขยันต์ไทยส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลทางด้านแนวคิดและปรัชญาจากพระพุทธศาสนา mahayana ทั้งรูปแบบและ

องค์ประกอบอื่นๆ เช่น การเสก การสร้าง การเขียนยันต์เราจึงเห็นหลักคำสอนต่างๆ ของมหายานปรากฏในยันต์ เช่น เรื่องศุภยตา ตรีกาย มณฑล ในเรื่องยันต์ไทยยังพบหลักปฏิบัติของพุทธศาสนา มหายานด้วย เช่น สมาธิแบบเพ่งอักษรซึ่งใช้ในการฝึกการสร้างรูปมณฑลภายในจิต ดังที่ปรากฏใน คัมภีร์ปถมัง (ณัฐธัญ มณีรัตน์, 2551)

องค์ความรู้ใหม่จากงานวิจัย

จากการศึกษาเปรียบเทียบอักขระเลขยันต์ที่ปรากฏในคติศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู และ พระพุทธศาสนาในสังคมไทย งานวิจัยนี้ได้ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่สำคัญต่อวงวิชาการและการศึกษาด้านศาสนา วัฒนธรรม และมานุษยวิทยา ดังนี้

1. การอธิบายพัฒนาการเชิงประวัติศาสตร์และการผสมผสานทางศาสนา ใช้อักขระเลขยันต์ในสังคมไทยมีต้นกำเนิดจากคติความเชื่อที่หลากหลาย ต่ออำนาจศักดิ์สิทธิ์ของเทพเจ้าและอักขระเลขยันต์และเกิดกระบวนการผสมผสาน (Syncretism) จนกลายเป็นวัฒนธรรมศาสนาแบบไทยที่ไม่แบ่งแยกอย่างชัดเจนระหว่างคติพราหมณ์ – ฮินดู กับพุทธศาสนา

2. อักขระเลขยันต์ในองค์ประกอบของการดำรงรักษาเผยแผ่และสืบทอดศาสนาอักขระเลขยันต์ ในศาสนาพราหมณ์-ฮินดูในประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีความเชื่อในเรื่องอำนาจศักดิ์สิทธิ์ที่มีเทพเจ้าเป็นผู้บันดาล มีอักขระเลขยันต์หรือสัญลักษณ์ที่ไม่เปลี่ยนแปลงแม้นานกาลเวลา มาหลายพันปีมีความเป็นอนุรักษ์นิยม (Conservative) ชัดเจน มีวรรณะพราหมณ์คือผู้มีสิทธิ์หนึ่งเดียวในการประกอบพิธีเชื่อมโยมนุชย์กับเทพเจ้าตามหลักศาสนา มีความเคารพต่อองค์เทพคือข้อปฏิบัติที่สำคัญของผู้ที่เคารพนับถือ เมื่อเคารพยอมมอบน้อมบูชาอย่างสุดหัวใจ

3. พระพุทธศาสนาในประเทศไทย อักขระเลขยันต์ในอดีตมีความเชื่อเรื่องอำนาจศักดิ์สิทธิ์ที่เกี่ยวข้องกับผลของการปฏิบัติตามกุศลโลบายในอักขระเลขยันต์ อำนาจศักดิ์สิทธิ์ดลบันดาลจะเกิดขึ้นตามผลกรรมของผู้ยึดมั่นศรัทธา เมื่อโลกและสังคมเจริญขึ้นอักขระเลขยันต์มีแนวคิดแบบพัฒนาการนิยม (Progressivism) มีนวัตกรรมตามความคิดของเกจิณจารย์ละทิ้งแก่นแท้อันเป็นแนวคิดดั้งเดิมเน้นศิลปะสวยงาม แสงประโยชน์ให้กับตนเอง มุ่งเน้นไปในทางธุรกิจ ความเคารพต่ออรรถและธรรมที่ปรากฏในอักขระเลขยันต์ดั้งเดิมสูญหาย วนไปสู่ความเป็นไสยศาสตร์ที่หวังผลดลบันดาลเพียงอย่างเดียว อันจะเป็นเหตุนำไปสู่ความเสื่อมศรัทธาในศาสนาในที่สุด ดังภาพที่ 1

ภาพประกอบ 1 รูปแบบอักษระเลขยันต์ในสังคมไทย

สรุป

ในอักษระเลขยันต์ศาสนาพราหมณ์-ฮินดูตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีความเชื่อในเรื่องอำนาจความศักดิ์สิทธิ์ที่มีเทพเจ้าเป็นผู้บันดาล มีอักษระเลขยันต์หรือสัญลักษณ์ที่ไม่เปลี่ยนแปลงแม้วานกาลเวลามาหลายพันปี มีความเป็นอนุรักษนิยมชัดเจน มีวรรณะพราหมณ์คือผู้มีสิทธิ์หนึ่งเดียวในการประกอบพิธีเชื่อมโยงมนุษย์กับเทพเจ้าตามหลักศาสนา มีความเคารพต่อองค์เทพคือข้อปฏิบัติที่สำคัญพระพุทธศาสนาในประเทศไทย อักษระเลขยันต์ในอดีตมีความเชื่อเรื่องอำนาจศักดิ์สิทธิ์ที่เกี่ยวข้องกับผลของการปฏิบัติตามกุศโลบายในอักษระเลขยันต์ อำนาจศักดิ์สิทธิ์ดลบันดาลจะเกิดขึ้นตามผลกรรมของผู้ยึดมั่นศรัทธา เมื่อโลกและสังคมเจริญขึ้นอักษระเลขยันต์มีแนวความคิดแบบพัฒนาการนิยม (Progressivism) มีนวัตกรรมตามความคิดของเกจิณาจารย์ละทิ้งแก่นแท้อันเป็นแนวคิดดั้งเดิมเน้นศิลปะสวยงาม แสงประโยชน์ให้กับตนเอง มุ่งเน้นไปในทางธุรกิจ ความเคารพต่ออรรถและธรรมที่ปรากฏในอักษระเลขยันต์ดั้งเดิมสูญหาย วนไปสู่ความเป็นไสยศาสตร์ที่หวังผลดลบันดาลเพียงอย่างเดียว อันจะเป็นเหตุนำไปสู่ความเสื่อมศรัทธาในศาสนา

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. หน่วยงานทางศาสนา ควรศึกษาวิเคราะห์ ค้นหา ความเป็นมาของคติความเชื่อเกี่ยวกับอักษระเลขยันต์ที่ปรากฏในคติศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู ในเอกสารดั้งเดิมของศาสนาพราหมณ์ – ฮินดูที่ปรากฏในเอกสารภาษาอินเดียโบราณดั้งเดิมที่ยังไม่ได้แปลเป็นเอกสารในภาษาไทยและแปลเอกสารที่สำคัญเหล่านั้นเป็นภาษาไทยเพื่อเป็นคู่มือการแก่ผู้สนใจศึกษาในเรื่องนี้ต่อไป

2. หน่วยงานทางการศึกษา ควรศึกษาวิเคราะห์ ค้นหา อิทธิพลและบทบาทของคติความเชื่อเกี่ยวกับอักษระเลขยันต์ในการประยุกต์ ใช้กับชีวิตประจำวันและสังคม ระหว่างศาสนาพราหมณ์-ฮินดูและพระพุทธศาสนาในสังคมไทย

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเอกสาร โดยวิเคราะห์ประเด็นต่างๆ ของอักขระเลขยันต์ที่ปรากฏในคติศาสนาพราหมณ์ – ฮินดูและพระพุทธศาสนาในสังคมไทย ยังขาดประเด็นต่างที่น่าสนใจจึงควรให้มีการวิจัยในประเด็นดังนี้ คือ

1. อิทธิพลและบทบาทของอักขระเลขยันต์ที่ปรากฏในคติศาสนาพราหมณ์ – ฮินดูและพระพุทธศาสนาในสังคมไทย กับการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและสังคม เพื่อพัฒนาตนเองและสังคม ให้เกิดความสงบสุขและสันติภาพอย่างลึกซึ้งและถ่องแท้ในรูปแบบของงานวิจัยเชิงคุณภาพ
2. เปรียบเทียบการศึกษาเปรียบเทียบอักขระเลขยันต์ที่ปรากฏในคติของศาสนาอื่นๆ ที่นอกเหนือจากศาสนาพราหมณ์ – ฮินดูและพระพุทธศาสนา เพื่อความชัดเจนของผู้สนใจศึกษาค้นคว้าต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐธัญ มณีรัตน์. (2551). “อิทธิพลของพุทธศาสนมหายานที่มีต่อระบบยันต์ในประเทศไทย”. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- ณัฐธัญ มณีรัตน์. (2553). *เลขยันต์แผนผังอันศักดิ์สิทธิ์*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพิพิธภัณฑการ เรียนรู้แห่งชาติ.
- พระพิชฌุล สุวณณรูป (รูปทอง). (2551). “การศึกษาหลักพุทธธรรมและคุณค่าที่ปรากฏในยันต์ เทียนล้านนากรณีศึกษาเฉพาะในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง”. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สนั่น ปรารค์ทอง. (2534). “การศึกษาอิทธิพลของศาสนาพราหมณ์บนเกาะเมืองอยุธยา ระหว่าง พ.ศ. 1893 – 2310”. (วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา โบราณคดีสมัยประวัติศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สวิง บุญเจิม. (2548). *ตำราเรียนอักษรขอมไทย*. อุบลราชธานี: สำนักพิมพ์มรดกอีสาน.
- เอก นาคกรทรรพ. (2560). การศึกษาหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในเลขยันต์ไทย. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Koller, J. M. (2002). *Asian Philosophies*. 4ed. New Jersey: Prentice Hall.

